

Stručni rad

MEĐUGENERACIJSKO DOPISIVANJE

Valentina Batagelj

Osnovna škola Frana Erjavca Nova Gorica

Sažetak

Članak prikazuje proces međugeneracijskog dopisivanja koji se proveo u Osnovnoj školi Frana Erjavca Nova Gorica u okviru projekta „Djetinjstvo pruža ruku mudrosti“ kao i važnost pisanja rukom za razvijanje grafomotorike.

Ključne riječi: razmjena, pisma, grafomotorika, dopisni prijatelji, UNESCO.

1. Uvod

Projekt „Djetinjstvo pruža ruku mudrosti“ predstavlja međugeneracijsku razmjenu pisama. U Osnovnoj školi Frana Erjavca smo proveli projekt s glavnim ciljem međugeneracijske suradnje između mladih i starih. Uključena su bila djeca iz vrtića, osnovnih i srednjih škola iz cijele Slovenije, a sve pod okriljem projekta UNESCO. Odjel šestog razreda osnovne škole odlučio je ući u proces dopisivanja s Centrom za starije osobe iz Notranje Gorice. U teorijskom dijelu članka prikazane su prednosti koje takvo dopisivanje donosi na području razvoja grafomotorike, u drugom dijelu je prikazan cjelokupni proces dopisivanja, a u posljednjem dijelu su predstavljeni izazovi takvog dopisivanja u praksi.

2. Važnost vježbanja grafomotorike

Razvoj informatičke tehnologije znatno utječe na procese obrazovanja. Jedna od posljedica tog razvoja je napuštanje vještine pisanja rukom. Činjenica je da će današnja djeca u budućnosti puno više tipkati po tipkovnicama nego što će pisati. Većina pisanih riječi danas ne nastaje pisanjem na papiru, već na pametnim telefonima, tabletima i prijenosnim ili stolnim računalima. Obrazovanje djece se stoljećima temeljilo na pisanju rukom, no danas se doima zastarjelim i suvišnim. Dobiva se dojam, koji je osobito izražen pri prijelazu na predmetnu nastavu, što se u Sloveniji događa u šestom razredu, da se današnju djecu nema smisla opterećivati vještinom koja im neće koristiti u životu. Zbog takvih pretpostavki, u mnogim školama, sve manje važnosti se pridaje vježbanju grafomotorike i vještine pisanja. Kakve su posljedice toga? Kako dijete putuje kroz faze procesa pisanja, od planiranja, sastavljanja, zapisivanja, pregledavanja, prenošenja svojih misli i osjećaja, zapravo se događa mnogo više od samog prenošenja ideja na papir. Dr. Berninger i njeni suradnici su dokazali da su djeca u 2., 4. i 6. razredu znala napisati više riječi brže te su izrazili više ideja kada su pisala rukom, umjesto tipkovnicom [1]. Drugi istraživači su, osim učinkovitosti, istaknuli poboljšanje kvalitete pisanja pri pisanju rukom. Istraživanje je pokazalo da su učenici koji su pisali pisanim slovima rukom, napisali više kvalitetnih riječi, upotrebljavali su bolju sintaksu od onih koji su pisali na računalu. U svakom slučaju, oni koji su pisali pisanim ili štampanim slovima

rukom stvarali su složenije rečenice, veću količinu riječi i bolje su pisali od onih koji su pisali na tipkovnici ili drugim digitalnim uređajima [2]. Razlika u radovima napisanim rukom i na računalu je kod prvašića bila značajna. Studija iz 2007. godine pokazala je da rad napisan na tipkovnici zaostaje u razvoju za čak 2 godine od rukom pisanog rada [3]. U poznatoj studiji su dr. Karin James i dr. Laura Engelhardt s Columbia University zaključile da je područje mozga povezan s čitanjem aktivno pri pisanju rukom (ne pri tipkanju ili precrtavanju), što dovodi do toga da pisanje rukom pospješuje čitanje i opći pokret ruku [4].

3. Provedba projekta

U sklopu projekta smo si postavili sljedeće ciljeve:

- uspostavljanje i održavanje prisnih prijateljskih odnosa među mladima i starima,
- razvijanje tolerancije među generacijama,
- oblikovanje djetetovog stava prema bolesti, starosti, invaliditetu, smrti – žalovanju,
- suradnja sa starijim osobama iz različitih ustanova, u našem primjeru sa štićenicima doma za umirovljenike,
- učenje „davanja“ i „primanja“,
- upoznavanje života u prošlosti,
- pisanje rukom i razvijanje grafomotoričkih vještina,
- stvaranje novih prijatelja.

Najprije smo s ravnateljicom zavoda, Anom Petrič, dogovorili raspored dopisivanja.

Primjer uvodnog pisma ravnateljici:

Nova Gorica, 3. 11. 2021.

Poštovana gospođo Ana,
veselim me što zajedno ulazimo u projekt dopisivanja. Da Vam se najprije predstavim. Moje ime je Valentina Batagelj i učiteljica sam engleskog jezika u Osnovnoj školi Frana Erjavca u Novoj Gorici. Slobodno vrijeme najradije provodim na otvorenom sa svojim jednogodišnjim sinom Svitom i šestogodišnjom kćerkom Zarjom koja je ove godine upisala prvi razred. Ove godine sam postala razrednica učenicima koji pohađaju 6. B. razred. Želim Vam prije svega reći koliko su izuzetni, zasigurno ćete o njima još čitati u novinama i časopisima. Osim što su iznimno pametni, srdačni su i ljubazni. Ove godine su razveselili djelatnike škole porukama i pripremili im iznenađenje i to svima, od ravnateljice do čistačice i domara. Sada se žele predstaviti Vama, upravo takvi kakvi jesu te žele stvoriti prijateljstva s Vašim štićenicima.

Naš projekt se zove „Djetinjstvo pruža ruku mladosti“. Unutar spomenutog projekta imamo ove ciljeve:

- uspostaviti i održavati prisne prijateljske odnose među mladima i starima te obostrano uživati u tom odnosu,
- razvijati toleranciju među generacijama,
- oblikovati djetetov stav prema bolesti, starosti, invaliditetu, smrti i žalovanju.

Zamolila sam učenike da u pismima budu kakvi jesu, da se predstave, ispričaju neku posebnost o sebi i opišu najljepše trenutke tijekom praznika. Pročitali smo i Vaš tekst o smrti na internetu. Zato sam ih pozvala da napišu par riječi o tome, a ako žele, da pitaju štićenike o njihovom stavu prema smrti. Na kraju sam ih zamolila da pitaju što god ih još bude zanimalo.

Veselim se što ćemo surađivati s Vama te Vas lijepo pozdravljam,

Valentina Batagelj

Učenici su napisali prvo pismo početkom studenog. Početkom prosinca su primili odgovor. Bili su iznenađeni što su njihovi dopisnici, koji pripadaju starijoj generaciji, imali malo drukčiji rukopis, slova su bila drugačije oblikovana od onoga na što su navikli pa su zbog toga prilikom čitanja trebali pomoć. Na nekoliko pisama nisu dobili odgovor, što smo i očekivali s obzirom da postoje više sile na koje se ne može utjecati kao što su bolesti, problemi s logističkom provedbom samog projekta jer se ponekad pismo izgubi ili zametne. Naravno da su ti učenici zbog toga bili žalosni i razočarani, ali razgovarali smo i o tome jesu li učenici ipak ostvarili cilj kojeg su si zadali na početku godine. Ti su učenici na posljetku odlučili napisati još jedno pismo i time razveseliti još jednog štićenika doma za umirovljenike. Za Božić smo izradili novogodišnje čestitke i naučili pisati čestitku. Učenici su u dom za starije osobe poslali posljednje pismo u travnju 2022. godine.

Slika 1: Učenici sa svojim Božićno-novogodišnjim čestitkama

Slika 2: Izrada čestitke

Slika 3: Priprema za pisanje

4. Zaključak

Nužno je da škole, učitelji i školski programi te školski sustav slijedi napredak tehnologije te pripreme djecu na ulazak u svijet u kojem odrastaju, no svakako je važno da ne odbacujemo neke tradicionalne obrazovne metode koje se možda čine zastarjele, ali su nužne za djetetov razvoj. Zato oduševljenje nad novim mogućnostima i alatima komunikacijske tehnologije ne smije biti opravdanje za to da djeca sve manje pišu i da škole zanemaruju grafomotoričke vještine. Projekt međugeneracijske izmjene pisama potiče razvoj i povezuje dvije generacije koje uče jedna drugu kako bi se među njima razvila tolerancija i prijateljstvo.

5. Literatura

- [1] Berninger, V. W., Abbott, R. D., Jones, J., Wolf, B. J., Gould, L., Anderson-Youngstrom, M., Shimada, S., & Apel, K. (2006). Early development of language by hand: Composing, reading, listening, and speaking connections; three letter-writing modes; and fast mapping in spelling. *Developmental Neuropsychology*, 29 (1), 61-92.
- [2] Christensen, C. A. (2005). The role of orthographic-motor integration in the production of creative and well-structured written text for students in secondary school. *Educational Psychology*, 25(5), 441-453. (52). Connelly, V., Gee, D. & Wals, E. (2007). Ibid
- [3] Connelly, V., Gee, D. & Wals, E. (2007). A comparison of keyboarded and handwritten compositions and the relationship with transcription speed. *British Journal of Educational Psychology*, 77, 479-492
- [4] James, K. H. & Engelhardt, L. (2012). The effects of handwriting experience on functional brain development in pre-literate children. *Trends in Neuroscience and Education*, 1(1), 32-42.